

foregaa for en Borgmester eller en Sognesfoged. Seg forstaar det ikke. Tillige er der imidlertid den meget vigtige Indvending fra kirkelig Side her at gjøre, at da Kirken for sit Vedkommende maa fordrø, at Vgtestabet indvies kirkelig, saa bliver Kirken stillet paa en høist uheldig Maade, hvis man indførte borgerligt Vgtestab, uden at man forud har et kirkeligt Organ, som kan bestemme, hvorledes man kirkelig har at træde op lige over for de Medlemmer af Folketirken, der have ladet sig borgerlig vie og have ladet sig nøie dermed. — Det sidste Punkt om Valgmønsters og Sognebaandsløseres udvæbende Ret til at benytte Sognetirken, skal jeg ikke omtale nærmere. Saavidt jeg har set, fremgaar det ikke af Forhandlingerne, hvad man egentlig i saa Henseende har ment. Det kan gjerne være, at denne Ret kan udvides noget, det skal jeg fuldstændig lade staa hen. Hvad Adresseens andet Punkt angaar, at der skal indrømmes Sognemønsters Ret til selv at vælge deres Præster, forekommer det mig, at det er et Punkt, som staaer uden al Forbindelse med hele den øvrige Adresse, ja, jeg vil ikke negte, at jeg endog synes, at det staaer i Modstrid dermed. Den øvrige Adresse søger at arbejde paa at bringe en større Sandhed i Forholdet mellem Præst og Menighed, en større Frihed for Præsten osv.; men skulde det forstaaes efter Ordene — der er jo ikke her Tale om at give Menigheden en Indflydelse paa Præstevalget, men om selve Valget af Præsten —, tror jeg, at det vilde være at underkaste den Del af Menigheden, som var opvakt, som virkelig havde religiøs Interesse, og som naturligvis i denne Verden vil være den mindre Del, Majoriteten. Jeg tror ikke, at det vil frembringe Sandhed i Forholdet, tværtimod det Mødsatte. — Jeg har nu søgt at paavise for det høie Thing ved den Anledning, der er bleven givet mig idag, de reelle Grunde, som Regjeringen har havt til at træde op, som den har gjort, de reelle Grunde, som have bevæget Regjeringen til at benytte sin formelle Berettigelse saaledes, som den har gjort. Jeg vil tillade mig at slutte med et Par Ord. Den Opdræden, som man har fundet sig foranlediget til, er ikke fremgaaet af en sieblittelig Breve paa Grund af denne Adresse, eller paa Grund af nogen Antipathi imod den Retning, hvortil Adresseens Underkriverere høre, den er virkelig fremgaaet efter moden Overveelse, ikke alene mellem mig og mit Ministerium, men i hele Ministeriet. Den har ikke havt til Hensigt at lægge yderligere Vaand paa Præsterne end dem, der efter Ministeriets Overbevisning allerede iforveien ligge paa dem. Det er, som jeg allerede før udtalte, ingenlunde Regjeringens Hensigt eller særlig min paa nogen Maade at gribe ind i den hidtil bestaaende Frihed for Præsterne til efter deres bedste Overbevisning — naar de blot vilde holde sig paa lovlige Grund — at lære paa den Maade, som de finde for-

svareligst og bedst. Endnu har jeg kun Et at tilføie. Det forekommer mig, at man fra den Side, som har bragt denne Adresse til Verden, gjorde bedre i under de nuværende Forhold, saaledes som de aandelige Bevægelser nu ere her i Nationen som forøvrigt rundt omkring i Verden, ikke at søge at reise en Kamp med dem og imod dem, som de i det, som det til Syvende og Sidst, kommer an paa, ere enige med, men hellere søge i alt venstabeligt Samarbejde at rette i det Mindre, hvad der kan rettes uden store Omvæltninger, og at gjøre Front imod de Retninger, som forsøge paa at omstyrte ikke alene den bestaaende folkekirkelige Ordning, men selve den kristelige Religion. Dengang det, man kalder den kirkelige Frihedsbevægelse, begyndte her i Landet og indtil for ikke saa overdrevne længe siden, var der ingen Fare ved den Kamp, der blev reist. De forskjellige Retninger, som indenfor Kirken vare oppe, kunde med rolig Samvittighed kæmpe deres Kamp ud, idet de kunde trøste sig med den Tanke, at, hvor uenige de end vare i Ordningsspørgsmaal, var der dog en fælles Enighed i hele Samfundet om det, der var det Væsentlige. Dette kan ikke længere siges; de aandelige Retninger, som i længere Tid have været oppe udenfor, ere ganske naturlig komne herind, det kunde ikke være Andet, man kan ikke stoppe den Slags Ting. De Retninger, der kalde sig selv de frie, ere komne herind i Landet, de have deres Betydning, og de søge at gjøre sig gjældende ved en endogsaa meget vidt drevne Propaganda. Jeg spørger, om det er saa overordenlig fornuftigt, at man just under saadanne Forhold og i disse Tider søger at reise en Agitation, som kan føre til en Kamp (Steinmer: Ja, ja netop!) med dem, med hvem man dog til Syvende og Sidst ere enige. Jeg tror det ikke, men det være nu, som det være vil, lige saa vist som at disse yderliggaaende Frihedsbevægelser paa det kirkelige Omraade skulle finde mig som Mødsstander, lige saa vist skal jeg være fuldt villig til, hvad jeg ogsaa har havt Velilighed til i dette mit Foredrag at gjøre gjældende, uden at jeg dog derfor vil have givet noget Løfte, paa forskjellige Punkter at tage alt muligt Hensyn til saadanne Begjæringer og Fordringer, som kunne gjenmødes uden Skade for hele den bestaaende folkekirkelige Ordning. Og hermed vil jeg slutte, idet jeg ialtfald haaber at have gjort det nogenlunde klart for det høie Thing, hvad Tankegangen har været i Ministeriets Opdræden i denne Sag.

Ordføreren for Forespørgerne (Høgsgbro): Jeg vil begynde med at takke den høitærede Minister for Udsværligheden af det Svar, han har givet; men jeg maa rigtig nok tillige tilføie, at det efter den Begrundelse, han nu har fremsat af den omhandlede Strielse, forekommer